

ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาค
ตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม*
A DITTHADHAMMIKATTHA PRINCIPAL ECONOMICS BASED
INSTRUCTIONAL SYSTEM TO DEVELOP LIFESTYLE SUFFICIENCY
DESIRABLE CHARACTERISTICS OF LOWER SECONDARY IN EASTERN
THAILAND: A CASE OF THE PHRAPARIYATTIDHAMMA
WATSONHWARARAM SCHOOL

พระมหาอภิพงศ์ ภูริพัฒโน (คำหงษา)

PhramahaAhipong Phuriwattano (Khamhongsa)

พระมหาสมบุญ สุธมโม

Phramaha Somboon Suthummo

สมชัย ศรีนอก

Somchai Srinok

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: ahipong.kha@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม 2) ประเมินความต้องการเกี่ยวกับระบบการสอน 3) พัฒนารอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอน 4) พัฒนาระบบการสอน และ 5) ทดสอบประสิทธิภาพและรับรองคุณภาพระบบสอน กลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ 20 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 13 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม 36 คน

* Received 25 February 2023; Revised 21 September 2023; Accepted 23 September 2023

โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพอร์เซ็นต์ไทล์ การหาค่าความเที่ยงตรง และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาศักยภาพความรู้เกี่ยวกับระบบการสอน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ความรู้ด้านระบบการสอน 2) องค์ความรู้ด้านการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ 3) องค์ความรู้ด้านพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง
 2. ผลการประเมินความต้องการระบบการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการ 5 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการเรียนการสอนอิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล 5) ด้านครูผู้สอนและผู้เรียน
 3. ผลการพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการ 4) ผลลัพธ์ และ 5) ข้อมูลย้อนกลับ
 4. ผลพัฒนาระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ อยู่ในระดับมากที่สุด
 5. ผลทดสอบประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 84.08/ 85.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 85/85, ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง อยู่ในระดับ มาก และผลการรับรองระบบการสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 7 ท่าน อยู่ในระดับ มากที่สุด
- คำสำคัญ:** ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์, ทฤษฎีธัมมิกัตถ์ประโยชน์, การดำรงชีพพอเพียง

ABSTRACT

The objective of this research was: 1) study knowledge about A Ditthadhammakattha Principal Economics Based Instructional System to Develop Lifestyle Sufficiency Desirable Characteristics of Lower Secondary in Eastern Thailand: A Case of The Phrapariyattidhamma Watsothonwararam School 2) Assess the need for the teaching system, 3) Develop a conceptual framework for the teaching system, 4) Develop the teaching system, and 5) Test the efficiency and certify the teaching system quality. The samples used include 1) 20 qualified teachers of economics or related persons, and 2) 36 grand 9 students of The Phrapariyattidhamma Watsothonwararam School. The sample group according to the qualifications specified by the researcher included 20 economics teachers, 13 curriculum and teaching experts, and 36 Mathayom 3 students of Phrapariyattidhamma Wat Sothonwararam School by purposive sampling. Statistics used in data analysis include mean, percentage, standard

deviation. percentile Finding precision and finding the confidence value of the questionnaire.

The research results found that;

1. The results of a cognitive study about A Ditthadhammikattha Principal Economics Based Instructional System to Develop Lifestyle Sufficiency Desirable Characteristics of Lower Secondary in Eastern Thailand: A Case of The Phrapariyattidhamma Watsothonwararam School. It consists of 3 aspects: 1) the knowledge of the teaching system 2) The knowledge in teaching economics is based on the principle of A Ditthadhammikattha. 3) Knowledge of the development of desirable characteristics for sufficiency living.

2. The results of the assessment of teaching system needs revealed that teachers had needs in 5 areas: 1) Content 2) Teaching and learning activities 3) Teaching and learning based on the Tithadhammikattha principle 4) Evaluation 5) Teachers and learners.

3. The results of developing a conceptual framework for teaching economics based on Tithadhammikattha It consists of 5 components: 1) Context 2) Input 3) Process 4) Output and 5) Feedback.

4. The results of developing an economics teaching system based on the Ditthadhammikattha principle were at the highest level.

5. Efficiency test results E1 / E2 equal to 84.08/ 85.42, which is in accordance with the specified criteria, namely 85/85, the results of the assessment of desirable characteristics for sufficiency living are at a high level and the certification results the teaching system from all 7 experts is at the highest level.

Keywords: Economics teaching system, Ditthadhammikattha, Sufficiency living

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมโลกาภิวัตน์ หรือสังคมที่ไร้พรมแดนมากขึ้น วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมสังคมเกษตรกรรมถูกแปรเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรมใหม่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบทำให้วิถีชีวิตของคนเราเปลี่ยนไป นิทัศน์ วิเทศ กล่าวถึงการพัฒนาไว้ว่า เมื่อความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้นจนส่งผลให้เกิดกระแสวัตถุนิยมวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งกำลังจะสูญหายไปและก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมสากลเข้ามาแทนที่การเปลี่ยนแปลงสังคมจากวิถีชีวิตแบบเก่ามาสู่วิถีชีวิตใหม่

แต่การศึกษาไทยยังคงเน้นองค์ความรู้มากกว่าวิธีการแสวงหาความรู้ขาดการเรียนรู้ความรู้อย่างลึกซึ้งหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นปัญญาปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานความเชื่อเรื่องคุณธรรมจริยธรรมระเบียบแบบแผน ประเพณีวัฒนธรรม (นิทัศน์ วิเทศ, 2542) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการพัฒนาระบบทุนนิยมที่พยายามสรรค์สร้างนวัตกรรมเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ ซึ่งมีผลต่อการหมุนเวียนของสินค้าและบริการ เงินทุน คนและการพัฒนาทางความคิดต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์ต้องศึกษาและเรียนรู้การปรับตัวอย่างรู้เท่าทันสภาพการณ์และแสดงเหตุผลการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีงาม เพื่อนำสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงมีความจำเป็นยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาด้วยการจัดการศึกษาเพื่อให้ความพร้อมสู่สภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไป ซึ่งการจัดการศึกษานั้นจะทำให้มนุษย์มีความสมบูรณ์พร้อมในทุกด้าน อันนำไปสู่การพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 มาตรา 6 ที่ให้ยึดหลักว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.) จึงทำให้องค์กรที่รับผิดชอบจัดการศึกษาต้องปรับตัวโดยเร่งการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์อย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน คุณภาพของการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุจุดหมายปลายทางได้ การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับครู ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องเป็นผู้นำ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

แต่ในปัจจุบันที่สภาพสังคมและสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนการสอนน้อยลงโดยให้ความสนใจต่อสิ่งบันเทิงหรือเรียนรู้จากสื่อออนไลน์หน้าห้องเรียนมากกว่าอีกทั้งผู้เรียนขาดความตั้งใจ ใส่ใจขาดใฝ่เรียนรู้ในเนื้อหาที่ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้ ซึ่งเป็นปัญหาของผู้สอนที่จำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ในบริบทของสังคมแห่งการเรียนรู้เทคโนโลยี หากผู้สอนไม่ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน นับจะเป็นการเพิ่มช่องว่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้นและความสามารถในการเรียนรู้ในห้องเรียนจะลดน้อยลงส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนลดลง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนว่า “สื่อการสอนเป็นตัวกลางที่ครูใช้สำหรับนำเนื้อหา ความรู้ ความคิดของผู้สอนไปให้กับผู้เรียนได้รับรู้โดยง่าย รวดเร็ว และถูกต้อง สื่อการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะสื่อการสอนสามารถเปลี่ยนเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ทำให้ประสาทสัมผัสการรับรู้ของผู้เรียนรับรู้ได้มากและชัดเจนยิ่งขึ้น” (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2554)

จากการสอบถามครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ ได้พบว่า การเรียนการสอนสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จอย่างที่ควร เนื่องจากครูสังคมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บางส่วนยังคงจัดการเรียนการสอนรูปแบบเดิม อาทิ การสอนแบบท่องจำ การบอกให้จดหรือให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองแล้วสรุปลงในสมุด ซึ่งจะไม่สามารถทำให้นักเรียนนั้นเข้าใจเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ได้ครบทุกประเด็น เพราะวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในรูปของกฎเกณฑ์และทฤษฎีต่าง ๆ เป็นจำนวนมากจับประเด็นได้ยาก หากให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองก็ยากที่จะเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง นักเรียนจึงไม่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริวรรณ ศรีพหล ที่พบปัญหาว่า การจัดการเรียนการสอนสาระเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นั้นครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากกว่าการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและร่วมแสดงทัศนะ ซึ่งจะทำให้นักเรียนขาดโอกาสฝึกฝนทางด้านการคิดด้านการแก้ปัญหาด้านเนื้อหาวิชาและทำให้นักเรียนเห็นว่าเนื้อหาวิชายังไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนเมื่อพิจารณาสภาพปัญหาของการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนภายใต้การจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2540)

คุณลักษณะของนักเรียนจากการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์นั้นจะทำให้ให้นักเรียนสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจในกระแสสังคมโลกระบบทุนนิยมด้วยวิธีการทางปัญญาและการรู้คิดเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากระบบทุนนิยมถูกขับเคลื่อนด้วยความโลภและความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ทำให้ต้องมีการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาบูรณาการ และได้เกิดการผสมผสานแนวคิดของเศรษฐศาสตร์ตะวันตกกับแนวคิดพระพุทธศาสนาจึงกลายเป็นแนวคิดของเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ (Buddhist Economics) การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่าหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ มาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เพื่อเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีศีลธรรมจรรยา มีการประพฤติดี มีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง คือการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทใช้ชีวิตบนความไม่พุ่มพวย โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ตนเอง ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในตลอดจนการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต โดยหลักสำคัญ คือ สติปัญญาความอดทน ความซื่อสัตย์สุจริต และความเพียรซึ่งเป็นรากฐานแห่งความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เป็นระบบการสอนที่นำเอาหลักธรรมมาเป็นขั้นตอนการสอน ที่ช่วยครูผู้สอนดำเนินการสอนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการสอนแล้วประการสำคัญ คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติไปในแนวทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สัจจอุทรานันท์ กล่าวว่า ระบบการสอนแต่ละระบบมีจุดเด่นและจุดเน้นที่แตกต่างกัน (สัจจอุทรานันท์, 2532) สอดคล้องกับ Kibler กล่าวว่า ระบบจะเน้นถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน ที่ต้องมีความครอบคลุมพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา (Cognitive domain) ด้านเจตคติ (Affective domain) และด้านการปฏิบัติ (Psychomotor domain) (Kibler, R. J., 1974) สอดคล้องกับ Dick & Carey กล่าวว่า ระบบเป็นรูปแบบที่เชื่อมโยงระดับชั้น เน้นที่ห้องเรียนกับระดับชั้นเน้นที่ระบบให้ต่อเนื่องกัน (Dick W. & Carey L., 1989) ซึ่งสอดคล้องกับ Kemp กล่าวว่า ระบบเป็นรูปแบบที่เป็นอิสระ ไม่เป็นเส้นตรง (Kemp, J. E, 1988) และสอดคล้องกับ Gerlach & Ely กล่าวว่า ระบบจะเน้นไปที่การจัดชั้นเรียน เหมาะสำหรั้นำมาตรวจสอบการวางแผนการสอน เพราะระบบได้แสดงให้เห็นระบบการเรียนการสอนทั้งหมด (Gerlach V. S. & Ely D. P., NJ) ระบบการสอนนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า ระบบการสอนประกอบไปด้วย การศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสอน และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบการสอน เช่น จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการสอน ขั้นตอนและกิจกรรมการสอน การวัดและประเมินผล เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการสร้างระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1) มาตรฐานสัมพาทาขั้นพิจารณาหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2) อารักขสัมพาทา ขั้นวิเคราะห์ความรู้เศรษฐศาสตร์ ขั้นที่ 3) กัลยาณมิตตตา ขั้นสะท้อนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 4) สมชีวิตา ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ความรู้เศรษฐศาสตร์ เพื่อที่จะพัฒนาการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนอย่างรอบด้านทั้งแง่มุ่งของการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนในด้านการดำรงชีพพอเพียงด้วย ซึ่งเป็นการประยุกต์หลักการและแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์อิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่การนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันอย่างมีจริยธรรม โดยมุ่งที่จะให้นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวาราราม

2. เพื่อประเมินความต้องการเกี่ยวกับระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวาราราม

3. เพื่อพัฒนารอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวาราราม

4. เพื่อพัฒนาระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวาราราม

5. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพ และประเมินรับรองคุณภาพระบบการสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิของระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวาราราม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการวิจัยระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวาราราม โดยใช้กระบวนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับ ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวาราราม ครั้งนี้เป็น การวิจัยและพัฒนา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ 1) ครูผู้สอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์หรือเกี่ยวข้อง 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาสังคมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบระบบการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา และ

3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวน 96 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. ครูผู้สอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม รวมจำนวน 20 ท่าน ได้แก่ 1) ครูผู้สอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประสบการณ์สอนไม่น้อย 5 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 ท่าน 2) ครูผู้สอน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สอนโรงเรียนสามัญศึกษามีประสบการณ์ สอนไม่น้อย 5 ปี ขึ้นไป หรือมีตำแหน่งวิชาการ ระดับชำนาญการ (คศ.2) ขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน และ 3) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมที่สอนในระดับ ระดับอุดมศึกษา ที่จบปริญญาโท ปริญญาเอก สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา หรือมีตำแหน่ง วิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน

2. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 ท่าน แบ่งออกเป็น 1) ด้านหลักสูตรและ การสอนสังคมศึกษา จำนวน 8 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบระบบการสอน จำนวน 2 ท่าน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยการ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 36 คน ซึ่งเป็นจำนวนนักเรียนทั้งหมด

3. ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ลักษณะประชากร การ จัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ การสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ และเครื่องมือ ประเมินผล

3.2 ตัวแปรกลาง (Intermate Variables) คือ กระบวนการวิจัย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาองค์ความรู้ 2) ประเมินความต้องการ 3) พัฒนารอบแนวคิด 4) สอบถามความ คิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 5) ร่างต้นแบบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ 6) ประเมิน ทดสอบประสิทธิภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7) ปรับปรุง และเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์

3.3 ตัวแปรตาม (Dependents Variables) คือ 1) ระบบการสอน เศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพ พอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระ เศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นสาระหนึ่งในกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นำมาใช้ทำการวิจัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวรารามประกอบด้วย 1 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่ 1 การดำรงชีพพอเพียง

- 1) เดินตามรอยพ่อ
- 2) การจัดสรรทรัพยากรบนพื้นฐานความพอเพียง
- 3) ชุมชนพอเพียง

5. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนในการวิจัยระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม โดยใช้กระบวนการวิจัย 7 ขั้นตอนของ ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาองค์ความรู้
- ขั้นที่ 2 สำรวจประเมินความต้องการ
- ขั้นที่ 3 พัฒนารอบแนวคิดต้นแบบชิ้นงาน
- ขั้นที่ 4 สอบถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ
- ขั้นที่ 5 พัฒนาร่างต้นแบบชิ้นงาน
- ขั้นที่ 6 ทดสอบประสิทธิภาพหรือรับรองต้นแบบชิ้นงาน
- ขั้นที่ 7 ปรับปรุงต้นแบบชิ้นงาน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2520)

6. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

6.1 เครื่องมือวิจัยที่เป็นต้นแบบชิ้นงาน ได้แก่ ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

6.2 เครื่องมือวิจัยที่ประเมินผลกระทบ ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการระบบการสอน 2) แบบประเมินวิพากษ์ (ร่าง) ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง 4) แบบประเมินรับรองระบบการสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิ

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

7.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เปอร์เซ็นไทล์ (Percentile)

7.2 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

7.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ประกอบด้วย 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน 2) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบอิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ และ 3) องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีพพอเพียง

2. ผลการประเมินความต้องการเกี่ยวกับระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม จากการสอบถามครูผู้สอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ มีความต้องการ คือ 1) ความต้องการด้านเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ 2) ความต้องการด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน 3) ความต้องการด้านการวัดผลประเมินผล และ 4) ความต้องการด้านคุณลักษณะของผู้เรียนและผู้สอน

3. ผลการพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม กรอบแนวคิดของระบบการสอนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการ 4) ผลลัพธ์ และ 5) ข้อมูลย้อนกลับ

4. ผลพัฒนาระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.64 จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 รูป/คน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลทดสอบประสิทธิภาพ และประเมินรับรองคุณภาพระบบการสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิของระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ผลทดสอบประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 84.08/ 85.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 85/85 ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง อยู่ในระดับมาก และผลการรับรองระบบการสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 7 ท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

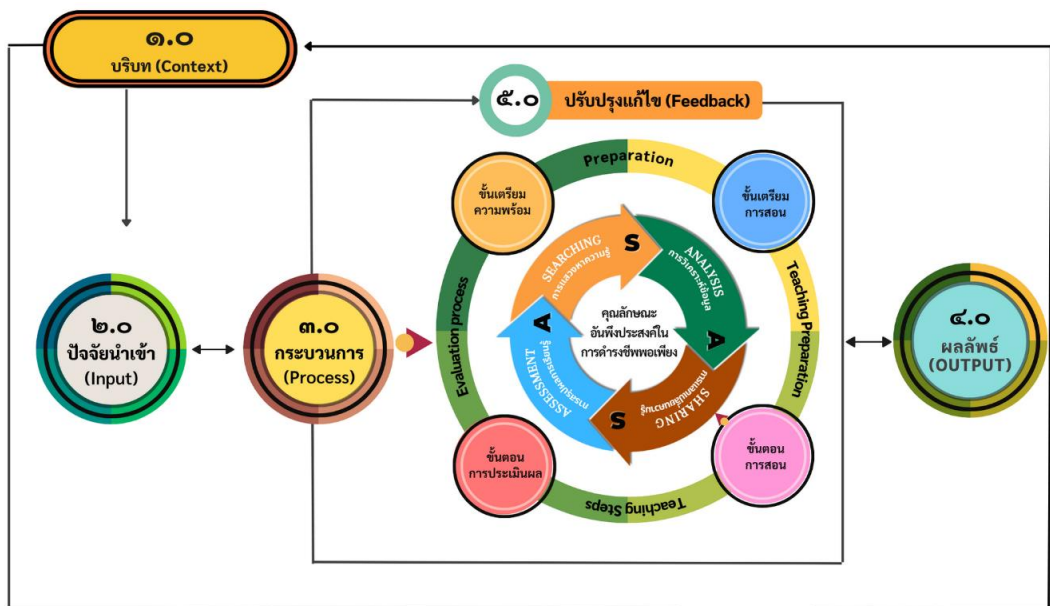
การวิจัย เรื่อง ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ครั้งนี้ จากการศึกษา การวิเคราะห์การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนาระบบการสอนการทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นและการทดลองสอนจริงโดยใช้ระบบการสอน และการประเมินรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีประเด็นหลักที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในการดำรงชีพพอเพียง และให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมสร้างความรู้ ที่มีองค์ประกอบและขั้นตอนที่มีความชัดเจน เหมาะสมกับบริบทในการจัดการเรียนการสอนซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ทบทวน ได้ด้วยตนเอง โดยสามารถดำเนินตามองค์ประกอบ ของระบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 บริบท (Context) องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) องค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์ (Output) และองค์ประกอบที่ 5 การตรวจสอบและการปรับปรุง (Feedback) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวคือ แนวคิดการจัดระบบการเรียนการสอนประกอบด้วย องค์ประกอบด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ ส่งผลให้ระบบการสอนจึงประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ๆ ที่สัมพันธ์กันเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523)

ขั้นตอนของระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออก: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม โดยใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ นำมาเป็นกระบวนการสอน 4 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง คือขั้นตอนที่ 1 การแสวงหาความรู้ (Searching) ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) ขั้นตอนที่ 3 แลกเปลี่ยนความรู้ (Sharing) และขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment) โดยการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอน นักเรียนครูผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนสามารถเกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือเชื่อมโยงความรู้อาทิทักษะและประสบการณ์เดิมเข้าร่วมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสาระเศรษฐศาสตร์ ทำให้เกิดประสิทธิภาพ ทางด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ และเกิดประโยชน์กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัย เรื่อง “ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียง: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม” โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตาม 7 ขั้นตอน (Seven steps) และหลักการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ระบบการสอนกระบวนการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ
(พระมหาอภิพงศ์ คำหงษา, 2566)

ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียง: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในการดำรงชีพพอเพียง และให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมสร้างความรู้ที่มีองค์ประกอบและขั้นตอนที่มีความชัดเจน เหมาะสมกับบริบทในการจัดการเรียนการสอนซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ทบทวน ได้ด้วยตนเอง โดยสามารถดำเนินตามองค์ประกอบของระบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 บริบท (Context)

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process)

องค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์ (Output)

องค์ประกอบที่ 5 การตรวจสอบและการปรับปรุง (Feedback)

ขั้นตอนของระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม โดยใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะนำมาเป็นกระบวนการสอน 4 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง ดังต่อภาพกระบวนการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะแบบ SASA ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ แบบ SASA
(พระมหาอภิพงศ์ คำหงษา, 2566)

กระบวนการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ แบบ SASA เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเกิดพฤติกรรมในการเห็นคุณค่าในการดำรงชีพบนพื้นฐานความพอเพียง หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสร้างความรู้ ดังนั้นความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นจึงมีลักษณะที่เรียกว่า ความรู้ที่เป็นระบบหรือ “Systematic knowledge” ขั้นตอนของระบบการสอนอิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ แบบ SASA คือ

ขั้นตอนที่ 1 การแสวงหาความรู้ (Searching) นักเรียนต้องค้นหาความรู้ในประเด็นที่รับผิดชอบทั้งหมดแล้วมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลด้วยตนเองแล้วจัดเป็นหมวดหมู่ของความรู้เพื่อให้ง่าย และสะดวกต่อการนำไปใช้งานในขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) นักเรียนนำความรู้ที่ได้มาจัดลำดับ แล้วตรวจสอบความถูกต้องเพื่อจำนำไปสู่ลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 แลกเปลี่ยนความรู้ (Sharing) เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนความรู้ที่ขัดแย้งเป็นรูปร่างไปสู่ความรู้ที่เป็นนัย กระบวนการนี้มีความใกล้เคียงกับการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by doing) ความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นมีลักษณะที่เรียกว่า ความรู้เชิงปฏิบัติการ หรือ “Operational knowledge” ที่นักเรียนจะเป็นผู้นำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทั้งหมดที่มีอยู่ หรือที่สร้างขึ้นใหม่นำไปประยุกต์ใช้

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการเรียนรู้ (Assessment) นักเรียนหลักจากแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มในชั้นเรียนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นให้ครบถ้วนก่อนที่จำนำไปเขียนรายงาน หรือนำเสนอผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบการดำรงชีพพอเพียงทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

1. การดำรงชีพพอเพียงด้านวัตถุ คือ การดำเนินชีวิตโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเองหรือภายในชุมชน ท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อนที่จะแสวงหาทรัพยากรวัตถุดิบหรือสิ่งของต่าง ๆ จากภายนอกโดยคำนึงถึงสถานภาพและศักยภาพของตนเองไม่มากเกินไป จนฟุ่มเฟือยและไม่น้อยเกินไปจนขาดแคลน

2. การดำรงชีพพอเพียงด้านสังคม คือ การดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริง มีศีลธรรม จริยธรรม มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ปฏิบัติตามระเบียบวินัย กฎหมาย และจารีตประเพณีอันดีงาม ตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์ สุจริตไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน

3. การดำรงชีพพอเพียงสิ่งแวดล้อม คือ การดำเนินชีวิตอย่างเห็นคุณค่าและความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทั้งในชุมชน ประเทศชาติ และโลกโดยรวม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของ ดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ พลังงาน ความหลากหลายทางชีวภาพ และความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแสลม คลื่น เป็นต้น

4. การดำรงชีพพอเพียงวัฒนธรรม คือ การดำเนินชีวิตโดยเห็นคุณค่าในตนเองในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย รู้จักและภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นมาของตนเอง

ของครอบครัวของสังคมไทย และของประเทศ รู้ที่มาที่ไป เหตุผลของการมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมต่าง ๆ ตลอดจนรู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เข้ามาสู่ตน เห็นประโยชน์ และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่หวั่นไหวในโลกสังคมข้อมูลข่าวสารออนไลน์

สรุป

การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชั้นตอน นักเรียน ครูผู้สอน หรือ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ นักเรียนสามารถเกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือเชื่อมโยงความรู้ทักษะ และประสบการณ์เดิมเข้าร่วมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับเพิ่มมากขึ้น ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์ อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียน พระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ได้ถูกออกแบบมาโดยอาศัยแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ กับสาระเศรษฐศาสตร์ ทำให้เกิดประสิทธิภาพ ทางด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ และเกิด ประโยชน์กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการ ดำรงชีพพอเพียง ของนักเรียนระดับมีการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มี คุณธรรมมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้เงื่อนไขการมี ความรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติ ธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวรารามไปใช้กับรายวิชาอื่น ๆ หรือระดับชั้นที่สูงขึ้นไป เพื่อส่งผลที่ได้ที่ต่างกัน

2. การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกิดขึ้นกับ นักเรียนได้ต้องอาศัยเวลาการฝึกฝน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งนักเรียนที่เข้าร่วม กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบการสอน ควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีวินัย และมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรเป็นผู้ที่ รู้จักค้นหาความรู้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. บทบาทของผู้สอนมีส่วนสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ ผู้สอนควร เป็นผู้กระตุ้นความสนใจและอำนวยความสะดวก (Motivating and facilitating) โดยผู้สอน

ต้องสร้างสรรค์การนำเข้าสู่บทเรียนให้เข้าใจ และจัดหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมผู้เรียนตามเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาผลการใช้ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรมีการศึกษาผลการใช้ระบบกับนักเรียน / นิสิตในระดับอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับมหาวิทยาลัย เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาผลการนำระบบการสอนไปใช้กับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอื่น เช่น การสอนแบบการทำงานเป็นทีม การสอนแบบโครงงานเป็นฐาน การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนแบบสะเต็มศึกษา ฯลฯ
3. ควรมีศึกษาเจาะลึกลงในองค์ประกอบของระบบการสอนแต่ละองค์ประกอบว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะใดหรือรูปแบบใด ที่จะส่งเสริมแต่ละองค์ประกอบได้ดีที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2520). ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2523). ระบบสื่อการสอนในชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เล่ม 1 หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2554). ระบบสื่อการสอนสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. ใน หน่วยที่ 2 เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อกับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิทัศน์ วิเทศ. (2542). โลกาวินิจฉัยกับกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- พระมหากษัตริย์ องค์รัชกาลที่ 9. (2566). ระบบการสอนเศรษฐศาสตร์อิงหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำรงชีพพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม. ใน ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สัจจ อูรณันท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2565 จาก <http://regu.tu.ac.th/quesdata/Data/L32.PDF>

- สิริวรรณ ศรีพหล. (2540). เอกสารประกอบการสอนชุดวิทยาการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 15).
นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Dick W. & Carey L. (1989). The systematic design of instruction. Glenview IL:
Scott Foresman and Company.
- Gerlach V. S. & Ely D. P. (NJ). Teaching, and media: A systematic approach,
Englewood Cliffs. Prentice-Hall: 1980.
- Kemp, J. E. (1988). The instructional design process. New York: Harper & Row,
Publishers.
- Kibler, R. J. (1974). Behavioral objectives, and instructional process. selected
reading for the introduction to the teaching profession, Edited by Milton
Muse. Berkeley: Wireman.